

Konferenca slovenskih matematikov ob 150. obletnici rojstva Josipa Plemlja

Josip Plemelj, rojen 11. decembra 1873 na Bledu, je bil eden izmed največjih slovenskih matematikov do sedaj, začetnik slovenske matematične šole, prvi rektor Univerze v Ljubljani, eden od ustanovnih članov Slovenske akademije znanosti in umetnosti, v svetu izjemno priznan matematik, doma pa poznan številnim generacijam študentov kot izjemen učitelj in mentor. France Križanič je dejal, da so bila Plemljeva predavanja »prava umetnina, matematika v koncertni izvedbi«.

Po maturi v Ljubljani je Plemelj študiral matematiko, fiziko in astronomijo na Dunaju, kjer je leta 1898 doktoriral iz matematike. Po doktoratu je po eno leto preživel v Göttingenu in Berlinu, kjer je spoznal dva od tedaj vodilnih matematikov, Davida Hilberta in Felixa Kleina. Deset let kasneje je postal svetovno znan zaradi svoje rešitve Hilbertovega 21. problema, znanega tudi kot Riemannov problem, ki jo je objavil leta 1908. Pri reševanju tega problema je bistveno uporabil formulo o skoku holomorfnе funkcije vzdolž krivulje, ki jo je sam razvil in ki danes nosi ime Plemelj-Sokhotski formula. Ta dva rezultata sta ga uvrstila med elitne svetovne matematike svojega časa, dasiravno je imel kasneje še vrsto drugih pomembnih dosežkov iz kompleksne analize, teorije diferencialnih enačb in potencialne teorije. Plemelj je postal redni profesor matematike na univerzi v Černovicah leta 1908, zatem pa je bil redni profesor na Univerzi v Ljubljani od njene ustanovitve leta 1919 vse do upokojitve 1957. Leta 1949 je postal prvi častni član Društva matematikov, fizikov in astronomov (DMFA) Slovenije, 1954 je prejel Prešernovo nagrado in 1963 častni doktorat Univerze v Ljubljani. Poleg članstva v SAZU je bil dopisni član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu ter srbske in bavarske akademije znanosti.

Ob 150. obletnici rojstva akademika Josipa Plemlja je v Festivalni dvorani na Bledu v dneh 15. in 16. septembra 2023 potekala konferenca slovenskih matematikov v organizaciji DMFA. Konferenca je vsebovala plenarni minisimpozij, posvečen Josipu Plemlju, raziskovalni del s predstavitvami znanstvenih prispevkov slovenskih matematikov, ter pedagoški del s predstavitvami učiteljev matematike in fizike. Minisimpozij je s svojo prisotnostjo počastila vrsta uglednih gostov, predstavnikov matematičnih oddelkov različnih fakultet in inštitutov ter akademikov. Slavnostne nagovore so imeli akademik prof. dr. Peter Štih, predsednik SAZU, prof. dr. Gregor Majdič,

Nagovor

rektor Univerze v Ljubljani in g. Anton Mežan, župan Bleda. V okviru minisimpozija so predavali dr. Boštjan Kuzman (Prof. Josip Plemelj — življenjska zgodba izjemnega človeka), prof. dr. Milan Hladnik (Profesor Plemelj in reševanje Hilbertovega 21. problema) in dr. Željko Oset (Intelektualna mreža akad. dr. Josipa Plemlja).

Pričujoča številca Obzornika je posvečena temu dogodku. Vljudno vabljeni k branju.

akad. prof. dr. Franc Forstnerič

Nagovor ob 150. obletnici rojstva Josipa Plemlja, Bled, 15. 9. 2023

Spoštovane gospe in spoštovani gospodje, Letos praznujemo 150. obletnico rojstva vodilnega predvojnega slovenskega matematika Josipa Plemlja, blejskega domačina, ki si je že pred prvo svetovno vojno dal tu postaviti svojo hišo, poimenovano Vila Perun. Hiša slavnega matematika je imela prav zanimivo zgodovino, o kateri je pred kratkim pisal Željko Oset. Med drugim jo je kmalu po drugi svetovni vojni uprava za gostinstvo in turizem kategorizirala kot »gostinski obrat Bled – zasebne sobe Plemelj«. Nekaj časa so v njej nato v dogovoru s Plemljem, ki vendarle ni želel biti gostinec, počitnikovali člani Slovenske akademije znanosti in umetnosti, od leta 1975 pa je v lasti Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, katerega prvi častni član je ob njegovi ustanovitvi leta 1949 postal prav Plemelj, ki ima v hiši tudi spominsko sobo. Enajst let pred ustanovitvijo vašega društva je bila leta 1938 po več kot poldrugem desetletju dolgih prizadevanj ustanovljena Slovenska akademija znanosti in umetnosti oziroma Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, kot se je takrat uradno imenovala najvišja slovenska znanstvena in umetnostna ustanova, ki zaradi vladajoče državne ideologije integralnega jugoslovanstva in z njo povezanega unitarizma ni smela nositi prilastka slovenska. Josip Plemelj je bil eden od njenih ustanovnih članov. Prav zaradi tega vas danes kot predsednik SAZU tudi nagovarjam. Pomena, ki ga je imel Josip Plemelj za slovensko matematiko in znanost na splošno, v tem krogu ni treba posebej izpostavljati. Zadostuje, da omenim, da je v vabilu za današnjo konferenco označen kot »oče slovenske matematike«.